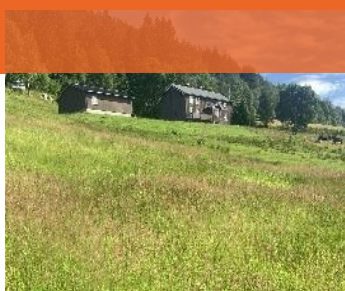
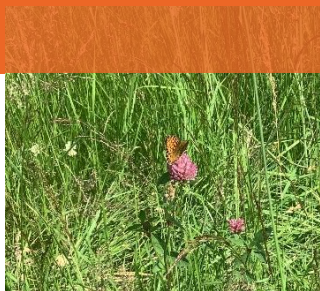
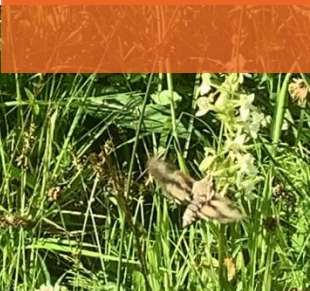

Revidert skjøtselsplan for Utistu, Heim kommune, Trøndelag fylke

Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt
naturtype

Solfrid Helene Lien Langmo

Revidert skjøtselsplan for Utistu, Heim kommune, Trøndelag fylke

Forfattere: Solfrid Helene Lien Langmo

Publisert: 02.12.2021

Antall sider: 27 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Statsforvalteren i Trøndelag v. Simon Heier

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Langmo, S. H. L. 2021. Revidert skjøtselsplan for Utistu, Heim kommune, Trøndelag fylke. Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt naturtype. BioFokus-rapport 2021-043. Stiftelsen BioFokus. Oslo.

Forsidebilder: Tuset i Utistu sett fra sørøst mot nordvest/ Deler av blomsterenga med Tussan i bakgrunnen/ Mauresvermer besøker nattfiol/ Perlemorvinge på kløver/ Husa i Utistu sett fra sørvest mot nordøst. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo

Biofokus rapport 2021–043

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8449-029-8

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

Forord

Revisjon av skjøtselsplanen for Utistu i Heim kommune er utført på oppdrag fra Statsforvalteren i Trøndelag. Skjøtselsplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den trua naturtypen slåttemark, og er i samsvar med handlingsplanen for Utvalgt naturtype slåttemark. Den baserer seg på feltbefaring og intervjuer med grunneieren. Som et ledd i undersøkelsene i 2021 ble gården naturtypekartlagt på nytt for naturtyper etter Miljødirektoratets instruks, noe som i tillegg til mindre endringer i slåttemarkslokaliteten, også resulterte i en omdefinering av slåttemarkslokaliteten Utistu 35/2 (BN00085052) fra slåttemark til naturbeitemark.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del gir en kort beskrivelse av slåttemark i Midt-Norge. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokaliteten.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de verdifulle naturtypene som inngår i drifta. Den genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase.

Til skjøtselsplanen følger et veiledningshefte om slåttemark utarbeidet av Miljødirektoratet, samt Bondens kulturmarksflora for Midt-Norge utarbeidet av Bolette Bele og Ann Norderhaug, NIBIO.

BioFokus takker Statsforvalteren ved Simon Heier for godt samarbeid i prosessen med skjøtselsplanen. Vi takker også grunneier og skjøtselsansvarlig Børge Henden for faktaopplysninger, god dialog og verdifulle innspill til planen.

Markabygda, 02.12.2021

Solfrid Helene Lien Langmo

Figur 1. Beitemarkene sør for Utistu sett fra sørvest mot nordøst. Fotografen står i østre kant av registrert naturtypelokalitet Utistu 35/2 (BN00085052). Engene øst for fotografen og opp mot husene er ikke innenfor noen registrert naturtypelokalitet, da dette er gammel dyrkamark. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Innhold

1	Slåttemark i Midt-Norge	5
2	Skjøtselsplan for Utistu	7
2.1	Innledning	8
2.2	Hensyn og prioriteringer	11
2.3	Tradisjonell og nåværende drift	12
2.4	Aktuelle erfaringer med skjøtselen	12
2.5	Artsmangfold og eventuelle observerte endringer	13
2.6	Evaluerings/vurdering av skjøtselen	13
2.7	Mål for verdifull slåttemark	14
2.8	Restaureringstiltak	14
2.9	Skjøtselstiltak	15
2.10	Oppfølging av skjøtselsplanen	16
3	Kilder	17
4	Vedlegg	18
4.1	Bilder	18
4.2	Naturtypelokaliteter inkludert i skjøtselsplanen	20
4.3	Andre naturtypelokaliteter i kulturlandskapet på Utistu	21
4.4	Artslister	22
4.5	Tiltakslogg, grunneiers/drifters notater	26

1 Slåttemark i Midt-Norge

Tradisjonelle slåttemarker er arealer i innmark og utmark som ble slått regelmessig og forholdsvis seint i sesongen. Slåttetidspunktene varierte lokalt i forhold til hvor slåttemarkene lå og etter typen slåttemark. Slåttemarkene domineres av ville plantearter, og de er ofte urterike. Derfor blir de gjerne kalt blomsterenger. Artssammensetningen i slåttemarkene varierer mye på grunn av jordsmonn, høyde over havet m.m. Etter fuktighetsforholdene skilles det mellom tørreng, friskeng og fukteng.

I tørrengene er lavvokste gras og urter vanlige, slik som gulaks, gjeldkarve, vill-løk, gulmaure, blåklukke, engfiol, smalkjempe, katterot, tiriltunge, blåknapp, legeveronika, stemorsblom og øyentrøst. Områder med kalkholdig jordsmonn får i tillegg inn arter som vill-lin, jåblom, rundskolm, flekkmure, sølv-mure og lodnerubblom. I seterregionen finnes også setermjelt, hvitkurle, rublom-arter og søte-arter. Flere av disse er på rødlista over trua arter.

Figur 2. I de tørre engene vokser det lave gras og urter, blant anna katterot (i midten). På de arealene hvor grunnen er litt kalkholdig, kommer også sølv-mure inn (t.h.). Alle foto: Bolette Bele/NIBIO.

Friskengene (dvs. litt fuktigere enger) er prega av et tett grasteppe med bl.a. engkvein og rødsvingel og halvgras som bleikstarr og engfrytle. Her finnes i tillegg mange urter, slik som småengkall, ryllik, blåklukke, gulmaure, rødknapp, prestekrage, karve, gjeldkarve, engsyre, hvitkløver, tepperot, følblom, engsoleie, øyentrøst, rød-kløver, hvitmaure, nattfiol-arter, blåknapp, tveskjeggveronika, legeveronika og engsoleie.

Figur 3. Frisk, fattig slåttemark i Stjørdal. Dette er den vanligste slåttemarkstypen i regionen. Her vokser grasarter som gulaks (i midten), engkvein og rødsvingel sammen med urter som prestekrage, karve (til høyre), engsyre, hvitkløver og blåklukke. Alle foto: Bolette Bele/NIBIO.

Ved kysten (spesielt i Møre og Romsdal) kan også jordnøtt og solblom inngå i slåttemarkene. I kalkholdige områder er friskengene ofte prega av graset dunhavre. Her kan det i tillegg vokse hjertegras, stortveblad, brudespore, bakkesøte, marinøkkel, jåblom, storblåfjær, flekkmure, vill-løk og nyresoleie. Ved kysten kan man dessuten finne bleiksøte, og i fjellet vokser ofte urter som svartopp, fjelltistel, setermjelt, reinmjelt, flekkmure, hvitkurle, fjellnøkleblom, fjellbakkestjerne og snøsøte i slik kulturmark. Flere av disse er på den norske rødlista.

Fuktengene har gjerne en høyere vegetasjon med store gras som sølvbunke. Her vokser også bekkeblom, enghumleblom, krypsoleie og hanekam.

Figur 4. I slåttemarker nær fjellet, slik som på fjellgardene i Sunndal, kan man finne arter som fjellmarinøkkel (i midten) og fjelltistel (til høyre). Begge disse artene er mest vanlige på noe kalkholdig grunn. Alle foto: Bolette Bele/NIBIO.

Slåttemarker med spredte trær som ble styvet (lauvet) til fôr kalles lauvenger. Lauvenger finnes både i lavlandet og i høgereliggende områder i Midt-Norge. Spesielt i fjordene på Nordmøre finnes gode eksempler på denne kulturmarkstypen. Områder med hassel ble tidligere ofte stelt for å sikre best mulig avkastning, både av nøtter og materiale brukt til tønneband og flettearbeid. For skjøtsel og restaurering av styvingstrær se Miljødirektorates egen veileder for dette.

Tradisjonelle slåttemarker har blitt svært sjeldne og det er derfor spesielt viktig at de gjenværende slåttemarkene holdes i hevd på tradisjonelt vis. Slike områder bør slås seint og etter at de fleste plantene har blomstra av og satt frø. Følg helst den lokale tradisjonen for slåttetidspunkt om den er kjent. Man må ikke gjødsle og bruke tunge maskiner på slike arealer. Høyet må fjernes for å unngå næringstilførsel. Høstbeiting og ofte også en kort periode med vårbeiting var vanlig i slåttemarkene i regionen, men tradisjonene for dette varierte. Spesielt forsiktig må man være med vårbeiting av sau på arealer med rik vårflora (for eksempel der det er forekomster av orkideer).

Generelle restaurerings- og skjøtselstiltak er omtalt i mer detalj i veiledningsheftet, og konkrete råd for skjøtsel av din lokalitet beskrives i denne skjøtelsesplanen. Nærmere omtale av ulike plantearter fra engene finnes i Bondens kulturmarksflora for Midt-Norge (Bele & Norderhaug 2008), som finnes på nettet her <https://www.artsdatabanken.no/Pages/180073> Mye av denne teksten om slåttemark er hentet fra den.

2 Skjøtselsplan for Utistu

GRUNNEIER:		ANSVAR SKJØTSEL:		LOKALITETSVERDIER I NATURBASE1:	
Børge Henden		Børge Henden		Utistu – Svært viktig - A	
DATO UTARBEIDING AV 1.SKJØTSELSPLAN: 30.01.15			DATO BEFARING (1.SKJ.PL.): 30.05.12 og 11.07.15		
DATO REVIDERING: 01.11.21			DATO BEFARING (REVIDERING): 05.07.21		
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM): Informasjon gitt av grunneier i forbindelse med befaring 05.07.21 Grunneier har også fått anledning til å uttale seg til skjøtselsplanen.					
1.SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV: Solfrid Helene Lien Langmo og Finn Oldervik				FIRMA:	
REVIDERT UTGAVE UTFORMET AV: Solfrid Helene Lien Langmo				Biofokus	
UTM SONE LOKALITET(ER):	NORD:	ØST:	GNR./BNR.:		
32 W					
Utistu	6985475	444180	235/131		
LOKALITET:		NÅVÆRENDE AREAL PÅ SKJØTSELSPLAN-/NATURBASE LOKALITETER:		AREAL (ETTER EVENTUELT RESTAURERING):	
Utistu		1,1, daa		1,1 daa	
DEL AV VERNEOMRÅDE:			DEL AV UTVALGT KULTURLANDSKAP:		
Nei			Nei		
HVILKET VERN:					
-					

¹ Verdisettingen er definert etter DN Håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning 2007), og faktaark for slåttemark, utformet av Ellen Svalheim (Svalheim 2014). Revidert i 2018.

2.1 Innledning

Biofokus har på oppdrag for Statsforvalteren i Trøndelag kartlagt verdier knyttet til kulturlandskapet i Utistu i Heim kommune i forbindelse med revisjon av skjøtselsplan for slåttemarka på gnr 235/131. Feltarbeidet i 2021 ble utført i godt vær og gode undersøkelsesforhold den 05.07.21. Undersøkelsene ble utført på en tid på året der en regner med å kunne fange opp de fleste relevante artsgrupper foruten eventuell beitemarksopp. Data er digitalt innsamlet ved hjelp av NiN-App utviklet for kartlegging etter Miljødirektoratets instruks for kartlegging av naturtyper, og en del artsfunn er lagt inn i BioFokus Artsfunnbase (BAB) slik at de vil fremkomme i Artskart.

Utistu (gnr 235/131) ligger i ei sørvendt li på Liabø i Heim kommune (fig. 5). Her er den en del av et større kulturlandskap med flere småbruk. Engene er i stor grad jevnt hellende mot sør, har god solinnstråling og for det meste jevne fuktighetsforhold. Det meste av jorda slik området fremstår på flyfoto fra 1959, er enda i bruk til slått eller beite. Området ligger basert på (Moen 1998) i sørboreal vegetasjonssone (SB) og i klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen består ifølge berggrunnskartet til NGU (NGU 2021)a av gneis, men det kan også være innslag av rikere bergarter som; glimmerskifer, amfibolitt, kalksilikatskifer, metasand-stein og kalkspatmarmor. Dette har imidlertid mindre betydning, da løsmassene består av tykke morenemasser (NGU 2021)b.

Slåttemarka i Utistu er første gang undersøkt 30. 05. 2012 av Øystein Folden og Finn Oldervik, Bioreg AS i forbindelse med planer om omlegging av Fv. 352 (Oldervik and Folden 2012). I 2015 ble det ifølge (Oldervik and Lien Langmo 2015) besluttet av Fylkesmannen i Møre og Romsdal at det skulle lages skjøtselsplan for lokaliteten, og i forbindelse med dette ble lokaliteten oppsøkt av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS den 11.07.2015 og av Finn Oldervik fra samme firma den 12.07.2015. Den gang ble avgrensinga justert noe, og lokaliteten fikk i forbindelse med utarbeidelse av skjøtselsplanen verdien Svært viktig – A.

Etter at det ble utarbeida skjøtselsplan for slåttemarka i Utistu i 2015, har lokaliteten vært skjøtta med slått og bakketørking av graset, og det er gjennomført enkelte restaureringstiltak i tråd med planen. Kartlegginga i 2021 ga noen mindre justeringer i arealet på lokaliteten basert på at det er bygd ny gårdsvei opp til tunet, men ut over dette er verdivurderinga videreført. Kartlegging i 2021 ble utført etter Miljødirektoratets kartleggingsinstruks (Miljødirektoratet 2021), og lokalitetskvaliteten for slåttemarka er vurdert til moderat. Dette i første rekke basert på lokalitetens gode tilstand, men forholdsvis lave areal.

Kartlegginga i 2021 omfatter et større område enn undersøkelsene i 2015, og ytterligere ei slåttemark (Utistu 35/2, BN00085052), også denne første gang registrert i 2012, er omfatta av undersøkelsene. Denne ligger imidlertid på annet gårds- og bruksnummer, og har annen bruker. Tilstand og struktur er betydelig endra etter 2012, og lokaliteten er derfor omdefinert til naturbeitemark.

Slåtteenga i Utistu består etter NiN 2.2 (Bratli, Halvorsen et al. 2019) for det meste intermediær eng med klart hevdpreg (T32-C-4). Den er generelt dominert av arter som smalkjempe, jordnøtt og gulaks. Ellers inngår også arter som engkvein, aurikkelsveve, prestekrage, beitesveve, blåklokke, hanekam, skoggråurt, tiriltunge og grov nattfiol. Ingen rødlistearter basert på Norsk rødliste for arter fra 2015 (Henriksen and Hilmo 2015) er registrert i slåttemarka, og den er ikke undersøkt for beitemarksopp. Potensialet for flere sjeldne og rødlista arter av beitemarksopp er trolig til stede innenfor området, men neppe særlig godt. Av fremmedarter basert på fremmedartslista (Artsdatabanken 2018), er platanlønn

(SE) registrert i kantsona opp mot veien nord for lokaliteten. Dette er imidlertid bare en stubbe etter et tre som allerede er hogd. I tillegg er toppklokke (NA-ikke egnet) registrert i spredning i mindre partier nord for husene. Denne har tidligere vært planta i hagen og har spredd seg derfra.

Engene i Utistu ligger åpent til, har rikt artsmangfold av planter med mye nektar, som kløver, skogstorkenebb, rødknapp og hvitbladtistel, og mindre arealer med bar jord i veikantene. Store seljer i kanten av engene er gunstige for tidligflyvende insekter. Det er derfor også trolig et visst potensiale for rødlistearter og regionalt sjeldne arter av insekter.

Figur 5. Det undersøkte området i Utistu markert med blått, og eksisterende naturtypelokaliteter i området med grønt.

Figur 6. Det samme arealet avmerka på et flyfoto fra 1967.

Figur 7. Lokaliteten slik den framstår i dag merka med rødt basert på verdisetting (Svært viktig – A). Som en ser, er det gjort mindre justeringer i avgrensning. Nyeste flyfoto er imidlertid fra 2017, og etter det er det blant annet kommet opp en garasje på gården.

Figur 8. Avgrensning av skjøtselssoner i Utistu. Som det går fram av flyfoto fra 2017, er skogen rundt lokaliteten hogd for å slippe inn mer lys. Ut over vanlig slåtteskjøtsel, vil videre arbeid derfor bestå i å holde lauvoppslaget her nede (områder merket med 2), samt bekjempelse av fremmedarter (områder merket med 3).

2.2 Hensyn og prioriteringer

Mye av det gamle kulturlandskapet i kommunen har de siste 50 årene gjennomgått store forandringer med intensivering av driftsformer og gjengroing/tilplanting av områder som ikke har latt seg drifte rasjonelt. Flere av de gamle plassene rundt Utistu er revet (basert på gamle flyfoto), og mye av det tradisjonelle slåtte- og beitelandskapet er i dag oppgjødsla, pløyd og tilsådd med moderne frøblandinger. Jordbruket er i betydelig større grad enn tidligere også konsentrert i mer lettdrevne områder. Landskap som de rundt Utistu har derfor hatt en klar tilbakegang.

Kantsonene rundt slåttemarka i Utistu er allerede kraftig tynna med tanke på å slippe inn lys. Videre tynning bør derfor skje gradvis om mer virke skal tas ut. Dette med tanke på oppgjødsling fra de råtnende røttene. De trærne som står igjen, består av boreale lauvtrær, og på sikt kan en vurdere å fjerne ytterligere noen trær her. Om en skal ta ut gråor eller osp kan denne med fordel kan ringbarkes eller brekkes (tynne trær) i stedet for å hogges. Bjørka kan fjernes ved at den hogges. Noen av de store seljene bør settes igjen da de er en viktig næringskilde for tidligflygende insekter om våren. All transport av hogstavfall bør skje på frossen mark. Kvisthaugene bør deponeres utenfor engene eller brennes. Siden området i dag ikke beites, vil det også være behov for å holde lauvoppslaget her nede. Denne innsatsen prioriteres i områder merket med grønn skravur (2) på kartet i fig. 8.

Videre arbeid med kantsona nord for slåttemarka i Utistu inkluderer også å holde nede oppslag av platanlønn (SE) som er hogd her (lite område merka med rød skravur og tallet 3 nordøst i lokaliteten). Videre finnes et område vest i enga ovenfor huset (område merka med rød skravur og tallet 3) der

toppklokke kan se ut til å ha spredd seg noe. Denne bør forhindres fra videre spredning ved at plantene forhindres fra å sette frø.

Landskapet rundt Utistu egner seg slik det fremstår i dag godt for pollinerende insekter med en rekke artsrike kantsoner, tilgang på eldre skog og død ved, samt åpne veikanter med soleksponert sand. Mange av insektene i kulturlandskapet er avhengig av en mosaikk av enger og kantsoner for å overleve. I kantsonene rundt engene kan enkelte trær stå igjen ved tynning. Særlig er det som nevnt en fordel om storvokst selje settes igjen. Også rogn har blomster som er populære hos insektene. Enkelte kvisthauger kan legges igjen i kantene av engene ved rydding som skjulested for insekter. Stubber som ikke er til hinder for slåttene kan også stå. Det er også en fordel at det forekommer flekker med bar jord i tilknytning til engene.

Kunstgjødsel, sprøytemidler eller beitepusser bør ikke benyttes i slåtteområdene. Ifølge driver er beiting lite aktuelt her. Om det likevel skulle finne sted i framtida, bør tilleggsføring av eventuelle beitedyr unngås da det kan føre til oppgjødsling, samt spredning av uønskede arter. Om det blir aktuelt med beite i Utistu kan dette skje fra et par uker etter slåttene og utover høsten. Fortrinnsvis med lett storfe, sau eller geit. Vårbeite bør unngås i Utistu med tanke på forekomster av orkideer, og særlig sau som beiter selektivt, velger ofte de beste artene først, og blant disse er bladrosettene av orkideene. Dette fører ofte til at orkideer går tilbake i slåtteenger med vårbeite.

2.3 Tradisjonell og nåværende drift

I (Oldervik and Lien Langmo 2015) finner vi en kortfatta historisk beskrivelse av bruken av den aktuelle slåtteområde. Her finner vi at vi fra gammelt av vet lite om dette bruket, men at en må vel regne med at arealet rundt husa ble slått i lag med resten av innmarka på bruket. Videre finner vi at det skal være gjengitt et gammelt bilde i ei bygdebok som viser at det var en frukthage i skråningen nedenfor huset. Det er mulig at det også er noen bærbusker der. Muligens ble disse frukt- og bærbuskene litt gjødslet med husdyrgjødsel den tida det var dyrehold i Utistu.

Når det gjelder nyere bruk beskriver (Oldervik and Lien Langmo 2015) at bruket fødte både hest, 7-8 mjølkekyr, ca. 20 geiter og noen sauer først på 1960-tallet, samt at småfeholdet opphørte rundt 1970. Rundt 1980 ble det også slutt på storfeholdet på gården, og jorda ble bortleid til en nabo. Siden har det ikke vært husdyr på dette gardsbruket. I følge samme kilde ble det gjødslet noe med husdyrgjødsel, mens det ble brukt lite kunstgjødsel. Videre finner man at tomta rundt våningshuset ble fraskilt resten av gården etter pålegg fra myndighetene i 1995, og at enga ble slått med ljà til ca. årtusenskiftet, og at det i en del år etter dette ble brukt plenklipper og beitepusser.

Etter 2015 er lokaliteten slått årlig med tohjuls slåmaskin i slutten av juli, og grasets har fått tørke et par dager på bakken før det er fjernet. I 2017 ble kantsona nord for enga mot veien kraftig tynna. Det er også anlagt nye vei til gården, og huset er tatt i bruk som helårsbolig.

2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen

For lokalitetene i Utistu er tiltakene i stor grad utført i tråd med gjeldende skjøtselsplan. Lokaliteten er slått, og avlinga er fjerna, samt at det er tynna i kantsonene. Dette inkluderer også hogst av platanlønna som stod her. Ut fra dette kan en si at målene i eksisterende skjøtselsplan i stor grad er nådd. Det er

interesse for videre skjøtsel på de aktuelle lokalitetene, og skjøtselen har for en stor del gått greit. Det ble imidlertid påpekt at det er mye jobb med vedlikehold av slåmaskin, og at innkjøp av reservedeler er kostnadskrevende.

2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer

Lokalitetene i Utistu bærer tydelig preg av langvarig hevd, og det er derfor små endringer i artsamangfold sammenlignet med beskrivelsene i den gamle planen. Imidlertid later det til at en del av artene har økt noe i forekomst langs kantsonen i nord etter at trærne her er kraftig tynna. Videre har bygging av nye vei opp til huset ødelagt artsamangfoldet som før fantes mellom hjulsporene i den gamle veien, inkludert forekomsten av brudespore som vokste her.

2.6 Evaluering/vurdering av skjøtselen

OPPSUMMERENDE VURDERING	I HØY GRAD	I MIDDELS GRAD	I LITEN GRAD
Har skjøtselen vært tilfredsstillende for å oppnå målene, jf skjøtelsesplanen som nå revideres?	x		
Bør skjøtselen endres for neste skjøtelsesplanperiode (neste 5 år)? [konkrete endringer beskrives mer detaljert under tiltak i 2.8., 2.9. og 2.10]			x
Er det realistisk at lokaliteten holdes i hevd de neste 5 åra?	x		

Begrunnelse

Skjøtselen i Utistu er i stor grad utført slik det er beskrevet i gjeldende plan, med sein slått og fjerning av avlinga, noe som har forbedret slåttemarksstrukturen i den aktuelle lokaliteten. Videre skjøtsel på dagens nivå, gjerne med ulike slåttetidspunkter, sammen med fokus på å holde kantsonene rundt enga åpne, vil være utelukkende positivt.

Noen av de arealene som inneholder mye blåklomme, tiriltunge og rødknapp kan med fordel slås seint hvert år, slik at insektene kan benytte disse artene som næringskilde. Også hvitbladtistel og mjødukt er viktige arter for mange insekter, og disse kan for eksempel settes igjen til etter blomstring i enkelte arealer. Hvilke arealer som eventuelt settes igjen og ikke slås før seing, kan roteres fra år til år.

Fokus på videre spredning av toppklomme vil være en fordel. Arten har vist seg å være vanskelig å bli helt kvitt, særlig bladene, men den bør hindres fra å blomstre å få satt frø.

Figur 9. Når det regner eller er kaldt, bruker humlene ofte rødknappen til paraply i påvente av bedre vær. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo

2.7 Mål for verdifull slåttemark

HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN(E):

Å gjennom årlig slått og fjerning av høyet legge til rette for, og videreutvikle gode forhold for naturengplanter, beitemarksopp og insekter, i et helhetlig, verdifullt kulturlandskap. Gjerne sett i sammenheng med skjøtsel av nærliggende slåtte- og beiteenger.

EVENTUELLE SPESIFIKKE MÅL FOR DELOMRÅDER:

Områder innenfor lokalitetene og uten skravur i fig. 8 skal være åpen slåtteeeng som utgjør kjerneområde for artsmangfoldet, og opprettholdes ved årlig slått og fjerning av avlinga.

Områder merket grønn skravur i fig. 8 prioriteres for eventuell videre gradvis tynning, slik at mer lys slipper inn på slåtteeenga, samt at lauvoppslag fra allerede fjerna trær holdes nede. Store seljer og enkelte eldre rognere i kantsonene og tilgrensende skog spares med tanke på insekter.

Det skal ikke forekomme fremmede arter i slåtteeengene, og fremmede arter som eventuelt dukker opp bør fjernes. Fremmede arter i områder markert med rød skravur i fig. 8 bør fjernes eller holdes under kontroll.

TILSTANDSMÅL FOR ENKELTE AV ARTENE:

Videreutvikle og forbedre ytterligere en jevnere utbredelse av typiske engplanter som grov nattfiol, prestekrage, blåklokke, rødknapp, smalkjempe m.fl.

Under en normal soppsesong bør det forekomme flere arter av beitemarksopp i engene.

2.8 Restaureringstiltak

RESTAURERINGSTILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Holde lauvoppslag nede, og eventuelt gjenåpne kantsoner nord for slåtteeenga ytterligere (områdene merka med grønn skravur og tallet 2 i fig.8). Dette gjøres gradvis.	Årlig	0,1 daa	
Videre fokus på fjerning av fremmedarter i områder merka med rød skravur og tallet 3 i fig.8).	Årlig	0,1 daa	Før blomstring av toppklokke

2.9 Skjøtselstiltak

Slått

SLÅTTETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UK)
Slått i juli/august med tohjulsstraktor eller lett traktor, inkludert kantsoner som kan slås med ryddesag. Alt høyet fjernes. Bakketørring eller hesjing. Det skal ikke tilføres gjødsel eller sprøytemidler. Lokaliteten jordarbeides ikke. Veikantene innenfor lokaliteten bør ikke sås til. Vær obs på eventuelle fremmede arter også her.	Årlig	1,1 daa	Etter 20. juli, og helst i august.

Generelt gjelder for skjøtselsslått:

- Slåtten bør skje etter at de fleste artene har blomstret og satt frø (som regel ikke før i siste halvdel av juli). Slåttetidspunktet vil variere fra år til år ut fra variasjoner i været og vekstsesongen. Følg derfor med på blomstring og frøsetting!
- Graset bakketørkes 2-3 dager før det fjernes fra området.
- Områdene kan slås med liten lett traktor med slåmaskin, tohjulsslåmaskin eller ljà, avhengig av bratthet. Kantklipper med skjæreblad kan benyttes på mindre areal der det er vanskelig å komme til med maskiner.
- Ikke bruk tunge maskiner, spesielt i de fuktige partiene, som kan påføre komprimering av jorda og kjøreskader.
- Unngå bruk av kunstgjødsel, gylle eller husdyrgjødsel.

Beiting

Det er ikke aktuelt med beite på slåttemarkene i Utistu ifølge bruker. Under følger likevel noen generelle råd for beiting i slåttemark, i fall det skulle bli aktuelt i framtida:

- Beiting kan være positivt for slåttemarka, og har vært tradisjon mange steder.
- Unngå beite dersom det er insekter eller karplantearter i slåtteenga som blir negativt påvirket.
- Tunge storferaser bør ikke beite slåttemark (pga. tråkkaskader). Heller ikke saueraser som selektivt beiter arter som er ønsket i enga.
- Høstbeiting hindrer opphopning av daugras (som gir grønngjødsling) og letter spiringen neste vår.
- Beiting gir tråkkspor som frøplanter kan spire i.
- Hvis arealet vårbeites, blir slåtten seinere (da blomstring/frøsetting kommer seinere i gang)
- Unngå tilleggsfôring inne på slåttemarka.
- Slåttemark med rik vårblomstring (f.eks. med tidligblomstrende orkideer og marinøkler) bør ikke beites.

- Beit gjerne nærliggende skog, hagemark eller naturbeiter i sammenheng med slåttemarka. Det vil gi utveksling av frø og gener mellom ulike arealer.
- Isådde, fulldyrka kulturer bør ikke beites sammen med slåttemarka. Dette for å hindre spredning av uønska arter inn i slåttemarka.

For beite i naturbeitemarka sør for slåttemarkene i Utistu gjelder følgende generelle råd:

- Videreføre beite med dagens beitetrykk.
- Unngå tilleggsfôring innenfor naturbeitemarka.
- Unngå så langt det er mulig bruk av beitepusser, kunstgjødsel, sprøytemidler og jordarbeiding.
- Hold kantsonene åpne slik at det slipper inn lys.
- Ta gjerne vare på sommerfjøset som står her.

Andre aktuelle skjøtselstiltak

TILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UK)
Fjerning av kvist fra slåtteengene, samt ev. hogstavfall som ligger igjen etter hogst i kantsoner (mesteparten fjernes på frossen mark om vinteren)	Årlig		Vår

2.10 Oppfølging av skjøtselsplanen

NESTE REVIDERING/EVALUERING ÅR: 2025
BEHOV FOR YTTERLIGERE REGISTRERING AV SPESIFIKKE NATURTYPER OG/ELLER ARTSGRUPPER: Insekter er ikke undersøkt. Beitemarksopp er ikke undersøkt.
GJENNOMFØRTE ELLER PÅBEGYNT TILTAK: Slåtteskjøtsel. Gjenåpning av kantsone mot nord.
PERSON(-ER) SOM HAR ANSVAR FOR Å GJENNOMFØRE TILTAKENE I SKJØTSELSPLANEN: Børge Henden

3 Kilder

Artsdatabanken (2018). "Norsk rødliste for Naturtyper 2018." from <https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>.

Bratli, H., et al. (2019). "Beskrivelse av kartleggingsenheter i målestokk 1:5000 etter NiN (2.2.0). Utgave 1, kartleggingsveileder nr 4, Artsdatabanken, Trondheim."

Henriksen, S. and O. Hilmo (2015). "Resultater. Norsk rødliste for arter 2015." from <http://www.artsdatabanken.no/Rodliste/Resultater>.

Miljødirektoratet (2021). Kartleggingsinstruks - Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. M-1930 | 2021.

Moen, A. (1998). Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Hønefoss, Statens Kartverk.

NGU (2021). "Interaktivt berggrunnskart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste."

NGU (2021). "Interaktivt løsmassekart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste."

Oldervik, F. G. and Ø. Folden (2012). Omlegging av E39 ved Liabø i Halså kommune på Nordmøre. Virkninger på biologisk mangfold. Bioreg AS rapport 2012 : 12. ISBN: 978-82-8215-196-2.

Oldervik, F. G. and S. H. Lien Langmo (2015). Skjøtselsplan for Liabø, Utistu, Halså kommune, Møre og Romsdal Fylke. Bioreg AS rapport 2015 : 08. ISBN; 978-82-8215-290-7.

4 Vedlegg

4.1 Bilder

Figur 10. Slåttemarka i Utistu. Bildet er tatt i retning våningshuset fra en posisjon nederst og noe øst i lokaliteten, og tilsvarer fig. 5. i tidligere skjøtselsplan. Huset er tydelig oppgradert. Foto. Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 11. Utistu, fra oversida av huset. Her er skogen fjerna og det er åpna opp mot vest, sammenlignet med i 2015, da det stod ei tett trekke omtrent ved den røde linka. Tilsvarer fig. 6 i tidligere skjøtselsplan. Foto. Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 12. Utistu. Øvre del av lokaliteten sett fra veikanten og mot nordvest. Også her er skogen tynna, og mer lys slipper inn sammenlignet med tidligere. Foto. Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 13. Utistu. Toppklokke (arten med blå blomster) sprer seg øst i lokaliteten helt ned mot garasjen. Disse bør fjernes før de får satt frø. Foto. Solfrid Helene Lien Langmo.

4.2 Naturtypelokaliteter inkludert i skjøtselsplanen

I og med at områdene i 2021 er kartlagt etter Miljødirektoratets instruks, er beskrivelsene i tråd med denne. For eldre beskrivelser for Naturbase, vises det til (Oldervik and Lien Langmo 2015). For at lokaliteten skal kunne få status som utvalgt naturtype, må den imidlertid også gis en verdi etter DN-Håndbok 13, da statusen for utvalgte naturtyper i Naturmangfoldloven er basert på disse verdivurderingene, og enda ikke er tilpasset Miljødirektoratets instruks. Også disse verdivurderingene er oppdatert basert på faktaark for slåttemark/naturbeitemark fra 2018.

Utistu

Naturtype: D2.1 Slåttemark (ntyp_D02_01)

Kartlagt: 05/07/2021

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Størrelse: 1130 m²

Tilstandsvurdering: God

Naturmangfoldvurdering: Lite

Samlet lokalitetskvalitet basert på Miljødirektoratets instruks: Moderat lokalitetskvalitet

Tilstand beskrivelse: Tilstand er vurdert som god da lokaliteten er i bruk som slåttemark, med kun svært små innslag av fremmedarter som bekjempes aktivt, og uten spor etter gjødsling. Lokaliteten er tidligere undersøkt (2012 og 2015) (BN00085041, Utistu: slåttemark), og sammenlignet med tidligere er det gjort mindre justeringer i avgrensningen av lokaliteten på grunn av nyere inngrep. Videre ser en at fjerning av tett ungskog i nord og vest har bidratt til at mer lys slipper inn på enga i dag sammenlignet med tidligere, og at flere engarter derfor også finnes i større konsentrasjoner nærmere kantene her.

Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfold er vurdert til lite ut fra areal (godt under 4 daa), og forekomst av fem habitatspesifikke arter. Arter som gulaks, jordnøtt, engkvein, blåklokke, prestekrage, tiriltunge, grov nattfiol, skoggråurt, legeveronika, hvitbladtistel, aurikkelsveve, rødknapp, jonsokkoll, bleikstarr og rødsvingel ble registrert. Rødlisterarter av karplanter, moser, lav eller sopp er ikke registrert verken nå eller tidligere, men enga er ikke undersøkt for beitemarksopp. Sammenlignet med tidligere er veien inn til lokaliteten utbedret, slik at det som vokste mellom hjulsporene der, nå er borte. Det er også grunn til å nevne at enga er mer variert enn hva som framgår av antallet kartleggingsenheter som ligger til grunn for kvalitetsvurderingen, med små forekomster både av tørreng, frisk eng, og partier med et noe fuktigere preg og forekomst av arter som mjørdurt, skogstorkenebb og hvitbladtistel.

Verdivurdering basert på DN-Håndbok 13:

Etter faktaark for slåttemark fra 2018 oppnår lokaliteten høy vekt på areal (litt over 1 daa) og høy vekt på typevariasjon da enga har varierende fuktighetsforhold. Den oppnår middels til lav vekt på tyngdepunkter, da rundt 15 arter er registrert, og ingen vekt på rødlisterarter. Det er imidlertid potensiale for sjeldne og rødlistede arter av beitemarksopp og insekter i området. Samla sett oppnår den derfor middels vekt på arts mangfold. Den oppnår høy vekt på tilstand og påvirkning da enga er slått, og har preg av lang og kontinuerlig hevd. Til sist oppnår den middels vekt på landskapsøkologi, da den ligger i et gammelt men betydelig fragmentert kulturlandskap med flere verdifulle kulturmarkslokaliteter. Samlet sett oppnår derfor lokaliteten verdien Svært viktig – A, som også er i tråd med tidligere vurdering. Verdien er trolig noe svak, men kan styrkes ytterligere gjennom videre målrettet skjøtselsarbeid, videre restaurering av kantsoner og påvisning av rødlisterarter.

4.3 Andre naturtypelokaliteter i kulturlandskapet på Utistu

Utistu 35/2

Naturtype: D2.2 Naturbeitemark (ntyp_D02_02)

Kartlagt: 05/07/2021

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Størrelse: 6507 m²

Tilstandsvurdering: God

Naturmangfoldvurdering: Lite

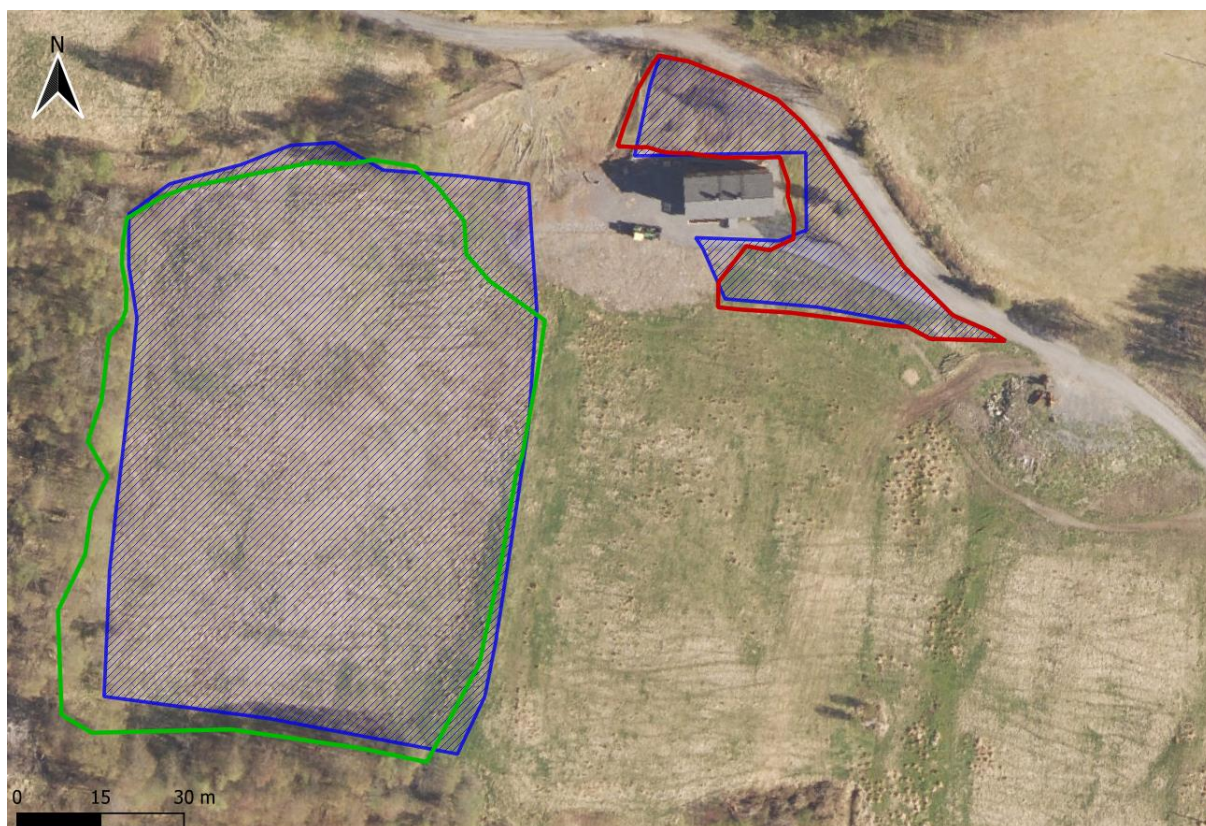
Samlet lokalitetskvalitet basert på Miljødirektoratets instruks: Moderat lokalitetskvalitet

Tilstand beskrivelse: Tilstand er vurdert til god da lokaliteten består av intakt naturbeitemark som beites med hest deler av sesongen. Den har godt beitetrykk og later ikke til å være gjødsla eller beitepussa i dag. Den bærer imidlertid delvis noe preg av tidligere gjødsling. Den er uten registrerte fremmedarter foruten et par individer av platanlønn (SE) i ei kantsone. Disse er for øvrig hogd forholdsvis nylig slik at det som finnes der i dag bare er stubbeskudd.

Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfold er vurdert til lite da lokaliteten er under 8 daa, og har få habitatspesifikke arter. Av arter dominerer gulaks, engkvein, soleier, bakkefrytle og legeveronika sammen med blant annet blåklomme, jordnøtt, rødknapp, smalkjempe, grov nattfiol, aurikkelsveve og prestekrage. Lokaliteten har innslag av intermediære fuktenger og mindre gjødselpåvirkte partier i kantsonene, uten at dette påvirker kvalitetsvurderinga, da det sammenlignet med resten, er snakk om små arealer. I fuktengene forekommer blant annet hanekam, engsnelle, skogstorkenebb, sølvbunke og hvitbladtistel. Rødlisterarter av karplanter, moser, lav eller sopp er ikke registrert verken nå eller tidligere, men enda er ikke undersøkt for beitemarksopp. Lokaliteten er tidligere undersøkt (2012), og den ble da registrert som slåttemark. Siden den tid er arealet bare beita foruten ett år, og slåttemarksstrukturen er sterkt svekka, mens tuene med sølvbunke og stiene etter dyra er blitt tydeligere. Lokaliteten er derfor nå regnet som naturbeitemark, noe som igjen kan endre seg med slåtteskjøtsel. Avgrensinga er endret noe siden forrige gang, blant annet på grunn av at lokaliteten tidligere inkluderte arealer som bærer tydelig preg av å være gammel åker, samt mindre arealer som nå er omdisponert til andre formål.

Verdivurdering basert på DN-Håndbok 13:

Etter faktaark for naturbeitemark fra 2018 oppnår lokaliteten høy vekt på areal (litt over 6 daa). Den oppnår middels til lav vekt på kjennetegnende arter, da rundt 12-15 slike arter er registrert, og ingen vekt på rødlisterarter da slike ikke er registrert. Det er også brukbart potensiale for sjeldne og rødlista arter av insekter i området, samt svakt potensiale for beitemarksopp, slik at den samla sett oppnår middels til lav vekt på artsmangfold. Den oppnår høy vekt på tilstand og påvirkning da hele lokaliteten er i bruk med passe beitetrykk, er uten spor etter nyere gjødsling, så å si uten påviste fremmedarter, og uten spor etter tekniske inngrep eller forurensning. Den ligger i et gammelt kulturlandskap med flere verdifulle kulturmarkslokaliteter. Samlet sett oppnår derfor lokaliteten verdien Viktig - B. Verdien er trolig noe svak, men kan styrkes ytterligere gjennom påvisning av rødlisterarter.

Figur 14. Kartet viser tidligere registrerte naturtypelokaliteter markert med blått, og nye avgrensninger markert med rødt for lokaliteter med verdi Svært viktig – A og grønt for lokaliteter med verdi Viktig – B. Som en ser, er arealet av naturbeitemarka noe innskrenka i nordøst i forbindelse med byggeaktivitet på tunet i Utistu, mens det som er holdt utenfor i nord, består av en vei. Lokaliteten er noe utvidet i sør og vest, der en del artsrike kantsoner er inkludert.

4.4 Artslister

Under følger artsliste for slåttemarkslokaliteten som er inkludert i skjøtselsplanen. Lista er ikke uttømmende.

Tabell 1: Artsliste for Utistu.

Artsgruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Kategori	Seneste funn
Karplanter	<i>Acer pseudoplatanus</i>	platanlønn	SE	2021
Karplanter	<i>Achillea millefolium</i>	ryllik	LC	2021
Karplanter	<i>Achillea ptarmica</i>	nyseryllik	LC	2021
Karplanter	<i>Aegopodium podagraria</i>	skvallerkål	LC	2021
Karplanter	<i>Agrostis capillaris</i>	engkvein	LC	2021
Karplanter	<i>Ajuga pyramidalis</i>	jonsokkoll	LC	2021
Karplanter	<i>Anemone nemorosa</i>	hvitveis	LC	2021
Karplanter	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	gulaks	LC	2021

Karplanter	<i>Anthriscus sylvestris</i>	hundekjeks	LC	2021
Karplanter	<i>Athyrium filix-femina</i>	skogburkne	LC	2021
Karplanter	<i>Avenella flexuosa</i>	smyle	LC	2021
Karplanter	<i>Betula pubescens</i>	bjørk	LC	2021
Karplanter	<i>Bistorta vivipara</i>	harerug	LC	2021
Karplanter	<i>Campanula glomerata</i>	toppklokke	NA	2021
Karplanter	<i>Campanula rotundifolia</i>	blåklokke	LC	2021
Karplanter	<i>Carex leporina</i>	harestarr	LC	2021
Karplanter	<i>Carex pallescens</i>	bleikstarr	LC	2021
Karplanter	<i>Carex pilulifera</i>	bråtestarr	LC	2021
Karplanter	<i>Cerastium fontanum</i>	arve	LC	2021
Karplanter	<i>Cirsium heterophyllum</i>	hvitbladtistel	LC	2021
Karplanter	<i>Conopodium majus</i>	jordnøtt	LC	2021
Karplanter	<i>Corylus avellana</i>	hassel	LC	2021
Karplanter	<i>Dactylis glomerata</i>	hundegras	LC	2021
Karplanter	<i>Dactylorhiza maculata maculata</i>	flekkmarihand	LC	2021
Karplanter	<i>Deschampsia cespitosa cespitosa</i>	sølvbunke	LC	2021
Karplanter	<i>Elymus repens</i>	kveke	LC	2021
Karplanter	<i>Epilobium montanum</i>	krattmjølke	LC	2021
Karplanter	<i>Festuca preatensis</i>	engsvingel	LC	2021
Karplanter	<i>Festuca rubra</i>	rødsvingel	LC	2021
Karplanter	<i>Fragaria vesca</i>	markjordbær	LC	2021
Karplanter	<i>Geranium sylvaticum</i>	skogstorkenebb	LC	2021
Karplanter	<i>Gymnadenia conopsea</i>	engbrudespore	LC	2015
Karplanter	<i>Hieracium umbellatum agg.</i>	skjermesveve	NE	2021
Karplanter	<i>Hieracium vulgatum agg.</i>	beitesvever	LC	2021
Karplanter	<i>Holcus lanatus</i>	englodnegras	LC	2021
Karplanter	<i>Holcus mollis</i>	krattlodnegras	LC	2021
Karplanter	<i>Hypericum maculatum</i>	firkantperikum	LC	2021
Karplanter	<i>Juncus conglomeratus</i>	knappsiv	LC	2021
Karplanter	<i>Juncus filiformis</i>	trådsiv	LC	2021
Karplanter	<i>Knautia arvensis</i>	rødknapp	LC	2021
Karplanter	<i>Lathyrus pratensis</i>	gulflatbelg	LC	2015
Karplanter	<i>Leucanthemum vulgare</i>	prestekrage	LC	2021
Karplanter	<i>Lotus corniculatus</i>	tiriltunge	LC	2021

Karplanter	<i>Luzula multiflora</i>	bakkefrytle	LC	2021
Karplanter	<i>Luzula pilosa</i>	hårfrytle	LC	2021
Karplanter	<i>Lychnis flos-cuculi</i>	hanekam	LC	2021
Karplanter	<i>Melampyrum sylvaticum</i>	småmarimjelle	LC	2021
Karplanter	<i>Narcissus pseudonarcissus</i>	påskelilje	NA	2015
Karplanter	<i>Omalotheca sylvatica</i>	skoggråurt	LC	2021
Karplanter	<i>Oxalis acetosella</i>	gjøkesyre	LC	2021
Karplanter	<i>Phleum pratense</i>	timotei	LC	2021
Karplanter	<i>Picea abies</i>	gran	LC	2015
Karplanter	<i>Pilosella lactucella</i>	aurikkelsveve	LC	2021
Karplanter	<i>Pinus sylvestris</i>	furu	LC	2021
Karplanter	<i>Plantago lanceolata</i>	smalkjempe	LC	2021
Karplanter	<i>Platanthera chlorantha</i>	grov nattfiol	LC	2021
Karplanter	<i>Poa pratensis</i>	engrapp	LC	2021
Karplanter	<i>Populus tremula</i>	osp	LC	2021
Karplanter	<i>Potentilla erecta</i>	tepperot	LC	2021
Karplanter	<i>Prunella vulgaris</i>	blåkoll	LC	2021
Karplanter	<i>Prunus padus</i>	hegg	LC	2021
Karplanter	<i>Ranunculus acris</i>	bakkesoleie	LC	2021
Karplanter	<i>Rhinanthus minor</i>	småengkall	LC	2021
Karplanter	<i>Rubus idaeus</i>	bringeber	LC	2021
Karplanter	<i>Rumex acetosa</i>	syre	LC	2021
Karplanter	<i>Rumex acetosella</i>	småsyre	LC	2021
Karplanter	<i>Rumex longifolius</i>	høymol	LC	2021
Karplanter	<i>Salix caprea</i>	selje	LC	2021
Karplanter	<i>Silene dioica</i>	rød jonsokblom	LC	2021
Karplanter	<i>Scorzoneroideis autumnalis</i>	føllblom	LC	2021
Karplanter	<i>Solidago virgaurea</i>	gullris	LC	2021
Karplanter	<i>Sorbus aucuparia</i>	rogn	LC	2021
Karplanter	<i>Stellaria graminea</i>	grasstjerneblom	LC	2021
Karplanter	<i>Succisa pratensis</i>	blåknapp	LC	2021
Karplanter	<i>Trifolium pratense</i>	rødkløver	LC	2021
Karplanter	<i>Trifolium repens</i>	hvitkløver	LC	2021
Karplanter	<i>Vaccinium myrtillus</i>	blåbær	LC	2021
Karplanter	<i>Vaccinium uliginosum</i>	blokkebær	LC	2021

Karplanter	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	tyttebær	LC	2021
Karplanter	<i>Veronica chamaedrys</i>	tveskjeggveronika	LC	2021
Karplanter	<i>Veronica officinalis</i>	legeveronika	LC	2021
Karplanter	<i>Vicia cracca</i>	fuglevikke	LC	2021
Karplanter	<i>Vicia sepium</i>	gjerdevikke	LC	2021
Karplanter	<i>Viola riviniana</i>	skogfiol	LC	2021
Karplanter	<i>Viola palustris</i>	myrfiol	LC	2021

4.5 Tiltakslogg, grunneiers/drifters notater

Her er det plass for grunneier å føre inn sine egne notater som gjelder gjennomføring av tiltakene. Ved å ha slike notater samla, vil det være lettere å sammenstille erfaringene når planen skal revideres.

AREAL/DELOMR ÅDE:	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVERK / TIMER	ÅR

Biofokus

– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien **Biofokus rapport**.

Biofokus rapport 2021–043
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8449-029-8

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no